

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับสิทธิของผู้ต้องขังหญิง ผู้ต้องขังหญิงที่มีบุตร ผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศ ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560¹

กฤษณ์ ศิริประชุมมาส²

จากการศึกษาปัญหากฎหมายเกี่ยวกับสิทธิของผู้ต้องขังหญิง ผู้ต้องขังหญิงที่มีบุตร ผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศ ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 ผู้ศึกษาเห็นว่าด้วยสิทธิของผู้ซึ่งที่ได้รับการในปัจจุบันนี้ไม่เป็นไปตามหลักสากล ซึ่งด้วยเหตุนี้จึงต้องมีการศึกษา ค้นคว้าเพิ่มเติม เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เนื่องด้วย “เรือนจำ” หรือ “คุก” เป็นสถานที่ซึ่งผู้ต้องขัง (หรือนักโทษ) ถูกบังคับให้ต้องคุมขัง โดยเรือนจำ คือที่สำหรับควบคุม ขัง หรือจำคุกผู้ต้องขัง ซึ่งมีทั้งหมด 3 ประเภท ได้แก่ นักโทษเด็ดขาดที่ถูกหมายจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุด รวมถึงผู้ที่ถูกขังตามกฎหมาย คนต้องขังตามหมายขัง และคนฝาก คือผู้ที่ถูกฝากให้ แต่ถึงอย่างไรก็ตาม ก็ไม่อาจปฏิเสธได้ว่าเรือนจำหรือคุกนั้นก็คือ นรกบนดินของผู้ที่กระทำผิดก็ว่าได้ ทั้งนี้เรือนจำอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกรมราชทัณฑ์ซึ่งเป็นหน่วยงานสุดท้ายในกระบวนการยุติธรรมที่มีบทบาทในการคุ้มครองป้องกันสังคมจากอาชญากรรม รวมทั้งสร้างความสงบเรียบร้อยในสังคม ทั้งเป็นหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ในการบังคับโทษให้เป็นไปตามคำพิพากษาของศาล รวมถึงการแก้ไขพฤติกรรมผู้ต้องขังและบุคคลที่อยู่ในความควบคุมหรือดูแลตามอำนาจหน้าที่ของกรมให้กลับตนเป็นพลเมืองดี ไม่กลับมากระทำผิดซ้ำอีก และยังมีหน้าที่ในการฝึกทักษะอาชีพให้แก่ผู้ต้องขังเพื่อให้ผู้ต้องขังนำไปประกอบอาชีพสุจริต และได้รับการยอมรับในสังคมได้อย่างปกติ

ในปัจจุบันกลับพบว่าผู้กระทำความผิดทั้งเพศหญิงและเพศชายมีอัตราส่วนที่ไม่ต่างกัน ทั้งที่เป็นการกระทำผิดครั้งแรก หรือด้วยการกระทำผิดซ้ำ อันเป็นผลให้เกิดปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำ ซึ่งส่งผลให้สภาพความเป็นอยู่ของผู้ต้องขังที่ต้องอยู่ในสภาพแออัด ประสิทธิภาพของการบริหารจัดการเรือนจำที่ต่ำลง และเกิดปัญหาสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องขังในเรือนจำ ผู้ต้องขังบางคนกลับถูกลิดรอนสิทธิความเป็นอยู่ ถูกล่วงละเมิดและสิทธิสตรีที่มีอยู่ โดยเฉพาะผู้ต้องขังหญิงที่มีครรภ์ และผู้ต้องขังที่เป็นกลุ่มหลากหลายทางเพศ ดังนั้น การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบงานราชทัณฑ์ จึงต้องคำนึงถึงแนวทางตามมาตรฐานสากล ที่มีเป้าหมายในการลดปริมาณผู้ต้องขังและการส่งเสริมสิทธิมนุษยชนในเรือนจำเป็นสำคัญ เนื่องจากกรมราชทัณฑ์คือ ผู้ที่ควบคุมดูแลผู้ต้องขังตามกฎหมายระเบียบ ข้อห้าม ข้อบังคับต่าง ๆ แต่ถึงอย่างไรก็ตาม แม้ว่า

¹บทความนี้เรียบเรียงจากการศึกษาอิสระ เรื่อง ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับสิทธิของผู้ต้องขังหญิง ผู้ต้องขังหญิงที่มีบุตร ผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศ ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์จุฑามาศ นิสารัตน์และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์ เรืองยศ แสนภักดี และรองศาสตราจารย์สุเมธ งามประดับ

²นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (วิทยาเขตบางนา) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 จะเป็นกฎหมายหลักที่ใช้บังคับกับผู้ต้องขัง แต่ในบางกรณีกลับพบว่ากฎหมายดังกล่าวนี้ก็ไม่สามารถที่จะครอบคลุม และคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังได้อย่างทั่วถึง อย่างปัญหาที่ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษามาตั้งแต่ต้น โดยสามารถอธิบายอย่างสรุปได้ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่งปัญหาเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังหญิงมีครรภ์และผู้ต้องขังหญิงที่มีบุตร

เนื่องจากผู้ต้องขังหญิงมีครรภ์และผู้ต้องขังหญิงที่มีบุตร เป็นกลุ่มที่ต้องดูแลเป็นพิเศษทั้งในส่วน of แม่ และส่วนของเด็กในครรภ์สำหรับเรือนจำ ดังนั้น สถานที่กักขังต้องจัดให้ผู้ต้องขังหญิงที่ตั้งครรภ์ หรือให้นมบุตรได้รับคำแนะนำด้านสุขภาพและโภชนาการ โดยต้องจัดอาหารให้เพียงพอและในเวลาที่เหมาะสมกับผู้ต้องขังหญิงที่ตั้งครรภ์ ทารก เด็ก และมารดาที่ให้นมบุตร ทั้งนี้ ต้องไม่ขัดขวางการให้นมบุตรและการดูแลบุตร เว้นแต่มีปัญหาสุขภาพ ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 มาตรา 58 ขณะที่ระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการดูแลผู้ต้องขังหญิงที่ตั้งครรภ์หรือให้นมบุตร พ.ศ.2561 ก็ได้ระบุถึงแนวทางการดำเนินการเพื่อความสะดวกแก่ผู้ต้องขังหญิงมีครรภ์ และผู้ต้องขังหญิงที่มีบุตรได้รับไว้ในข้อ 6 ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นไปตามข้อกำหนดแนวนโยบายได้กำหนดคกกฎเกณฑ์ด้านการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงที่ตั้งครรภ์อันเป็นหลักการในการช่วยคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพของผู้ต้องขังหญิงที่ตั้งครรภ์ในด้านต่างๆ ได้แก่ ในเรือนจำหญิงต้องมีที่พักพิงสำหรับการดูแลและการรักษาก่อนและหลังคลอดบุตรที่จำเป็นทั้งหมด การดำเนินการต้องจัดไว้ในทุกที่ที่ใช้ได้สำหรับเด็กเกิดในโรงพยาบาลนอกเรือนจำหากเด็กเกิดในเรือนจำข้อเท็จจริงนี้ต้องไม่ระบุไว้ในสูติบัตร การตัดสินใจอนุญาตให้เด็กอยู่กับพ่อแม่ของเด็กในเรือนจำต้องอยู่บนพื้นฐานประโยชน์สูงสุดของเด็กที่เกี่ยวข้อง

แต่กลับพบว่าพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 ในเรื่องการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงที่ตั้งครรภ์ยังไม่ครอบคลุมตามหลักสิทธิมนุษยชนและสิทธิขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเท่าที่ควร เช่น การได้รับการรักษาพยาบาลนอกเกี่ยวกับด้านปลอดภัย และการใช้ที่อยู่ในสูติบัตรของเด็กที่เกิด ซึ่งปัญหาและอุปสรรคดังกล่าวทำให้เกิดผลกระทบต่อตัวผู้ต้องขังที่ตั้งครรภ์ รวมถึงตัวบุตรของหญิงที่ตั้งครรภ์ที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐานขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน โดยในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงที่ตั้งครรภ์รวมถึงเด็กติดครรภ์มารดา ในขณะที่ต่างประเทศ อย่างเช่น ประเทศญี่ปุ่น เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์จะปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดโดยถือประโยชน์ของเด็กและมารดาเป็นสำคัญ โดยผู้ต้องขังหญิงที่ตั้งครรภ์จะไม่ถูกส่งไปยังเรือนจำ แต่จะถูกส่งไปยังโรงพยาบาลเพื่อที่ผู้ต้องขังหญิงที่ตั้งครรภ์ ในประเทศอังกฤษ (Kit Zinger) มีการรณรงค์ให้ยกเลิกการใส่กุญแจมือผู้ต้องขังหญิงที่ตั้งครรภ์ที่ถูกพาไปยังสถานพยาบาลภายนอกหรือในช่วงพักคลอดและหลังคลอด สำหรับในประเทศสหรัฐอเมริกาเมื่อผู้ต้องขังหญิงมีครรภ์ได้เข้ามาสู่เรือนจำจะต้องมีการดูแลสุขภาพตามข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำและปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ซึ่งเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับของประเทศไทยพบว่าผู้ต้องขังหญิงที่ตั้งครรภ์ของประเทศไทยได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างจากต่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการจำแนกผู้ต้องขัง ขั้นตอนการส่งตัวไปรักษาพยาบาลภายนอกเรือนจำ การมีบุคลากรทางการแพทย์ในเรือนจำที่จะคอยให้คำแนะนำ

และให้ความรู้เกี่ยวกับการเป็นแม่ และที่สำคัญการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงที่ตั้งครรภ์ที่กฎหมายไทยยังคงจำกัดสิทธิในเรื่องหลักอย่างเท่าเทียมกัน

ประเด็นที่สองปัญหาเกี่ยวกับมาตรการคุมขังกลุ่มบุคคลหลากหลายทางเพศ

บุคคลหลากหลายทางเพศในปัจจุบันมีบทบาททางสังคมมากขึ้น และในหลาย ๆ ประเทศต่างก็ให้การยอมรับมากขึ้นเช่นกัน แต่บุคคลกลุ่มนี้กลับยังถูกจำกัดสิทธิในหลาย ๆ ด้าน ซึ่งในที่นี้หมายความว่ารวมถึงสิทธิในท้องหรือเรือนจำด้วย เนื่องจากในปัจจุบันผู้ต้องขังที่เป็นกลุ่มบุคคลหลากหลายทางเพศไม่ได้รับการแยกขังออกมาต่างหาก แต่จะแยกขังตามเพศกำเนิดที่ตนเกิดตามที่บัญญัติในมาตรา 31 พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 ที่ว่า “การจำแนกประเภทหรือชั้นของเรือนจำ ให้รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยอาศัยเกณฑ์อย่างหนึ่งอย่างใด ใน (1) เพศของผู้ต้องขัง ดังนั้น หลักกฎหมายดังกล่าวจะแยกผู้ต้องขังออกเป็น 2 เพศ คือ เพศชายและเพศหญิง โดยแยกตามเพศกำเนิดเท่านั้น จึงทำให้ผู้ต้องขังที่เป็นกลุ่มบุคคลหลากหลายทางเพศต้องไปอยู่ร่วมกับเพศชาย หรือรวมกับหญิงซึ่งเป็นเพศกำเนิด ทั้งนี้โดยวัตถุประสงค์ในการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังก็เพื่อประโยชน์ในด้านการควบคุมผู้ต้องขังไม่ให้ผู้ต้องขังหลบหนี จึงทำให้เกิดปัญหาการล่องละเมิดทางเพศ หรือการกดขี่ข่มเหงต่าง ๆ เช่น กระแทกถูกชายต้องขังข่มขืน หรือทรมานข่มขืนผู้ต้องขังหญิง หรือ ทำร้ายร่างกาย หรือกรณีอื่น ๆ ซึ่งเรื่องเหล่านี้ถือเป็นความผิดทางอาญาที่เกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพทั้งสิ้น ด้วยเหตุเพราะรัฐไม่มีมาตรการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังของกลุ่มหลากหลายทางเพศที่ดีพอจึงทำให้เกิดปัญหาเหล่านี้ขึ้น เมื่อพิจารณาตามกฎหมายของประเทศไทยนั้น ยังคงใช้รูปแบบการคุมขังผู้ต้องหาโดยแยกตามเพศของผู้ต้องขัง ซึ่งเป็นเพศชายและเพศหญิงตามเพศสภาพที่มีมาตั้งแต่กำเนิดมา แต่ไม่ได้แยกตามเพศสภาพตามอัตลักษณ์ทางเพศของบุคคล จึงทำให้ผู้ต้องขังที่เป็นกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศไม่ได้รับความเท่าเทียมกันกับเพศชาย หรือเพศหญิง เนื่องจากกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศไม่ต้องการอยู่ร่วมกับเพศชาย หรือเพศหญิง แต่ต้องการให้รัฐคุ้มครองสิทธิและต้องการความเท่าเทียมระหว่างเพศ เพราะหากไม่แยกผู้ต้องขังกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ จะทำให้เกิดปัญหาดังมาในเรือนจำ ไม่ว่าจะเป็นการล่องละเมิดทางเพศ การกดขี่ข่มเหงต่าง ๆ ดังนั้น การแยกผู้ต้องขังเช่นเดียวกับประเทศอังกฤษจะทำให้ผู้ต้องขังซึ่งเป็นกลุ่มหลากหลายทางเพศมีความปลอดภัยเพิ่มขึ้น

แม้ว่าการจำคุกถือเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของมนุษย์ ที่ต้องกระทำในลักษณะที่ไม่เกินความจำเป็น ตามกฎหมายของประเทศอังกฤษนั้นมีข้อกำหนดมาตรฐานของกระทรวงยุติธรรมสำหรับคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศโดยแยกเป็นการเฉพาะ คือ เรือนจำจะทำการดำเนินการระบุดัตลักษณ์ทางเพศของผู้ต้องขังใน 2 รูปแบบควบคู่กัน เพื่อนำมาประเมินความเสี่ยงที่ผู้ต้องขังคนนั้นอาจจะถูกล่องละเมิดทางเพศได้หรือไม่

ประเด็นที่สามปัญหาเกี่ยวกับการได้รับรักษาพยาบาลในเรือนจำ กรณีโรคระบาด

แม้ว่าผู้ต้องขังถูกจัดว่าเป็นผู้ด้อยโอกาสกลุ่มหนึ่งของสังคม เนื่องจากเป็นบุคคลที่ถูกจำกัดอิสรภาพและถูกลดโทษตามกระบวนการทางกฎหมายที่ได้กระทำความผิด แต่สิทธิในทุก ๆ ด้าน ที่บุคคลกลุ่มนี้ต้อง

ได้รับข้อมติต้องเหมือนกันกับบุคคลอื่นทั่วไป ทั้งนี้ตามระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับการอนามัยและการสุขภาพของผู้ต้องขัง พ.ศ.2561 ข้อ 15 เกี่ยวกับการดำเนินการ เพื่อการป้องกัน ความคุม และเฝ้าระวังโรคที่จะเกิดขึ้นแก่ผู้ต้องขัง ให้เรือนจำประกอบกับข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับผู้ต้องขัง ขององค์การสหประชาชาติได้บัญญัติสิทธิในทางการแพทย์เอาไว้ใน ข้อ 25 (1) ว่า แพทย์จะต้องตรวจสอบสุขภาพ ทางกายและจิตของผู้ต้องขังและควรตรวจผู้ต้องขังที่ป่วยและที่ร้องทุกข์ประจำวัน ตลอดถึงควรที่จะได้รับความเอาใจใส่จากแพทย์เป็นพิเศษ โดยเรือนจำและทัณฑสถานต้องมีแพทย์ประจำเรือนจำและทัณฑสถาน ไว้เพื่อตรวจสอบสุขภาพทางกายและจิตของผู้ต้องขัง โดยควรจัดให้มีไว้ประจำเรือนจำและทัณฑสถานและทำการปฏิบัติหน้าที่อย่างสม่ำเสมอ โดยแพทย์ที่จะทำการรักษาจะต้องเป็นแพทย์ผู้ที่เชี่ยวชาญเฉพาะอย่างยิ่งที่จะรักษาทางร่างกายและจิตใจ อันเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังตามหลักพื้นฐานของรัฐธรรมนูญ และหลักนิติรัฐ ซึ่งสอดคล้องกับข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับผู้ต้องขังขององค์การสหประชาชาติ

แต่จากสถานการณ์การแพร่ระบาดทำให้ผู้ต้องขังติดเชื้อเป็นจำนวนมาก เหตุเพราะผู้ต้องขังมีความใกล้ชิดเนื่องจากสภาพของเรือนจำที่มีความแออัด ผู้ต้องขังอยู่กันอย่างหนาแน่น จึงเป็นปัจจัยเสี่ยงให้เกิดการแพร่ระบาดอย่างรวดเร็ว อันส่งผลกระทบต่อสิทธิด้านสุขภาพของผู้ต้องขังและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในเรือนจำ ซึ่งเป็นผลมาจากมาตรการในการปฏิบัติงานด้านโรคระบาดในเรือนจำที่ไม่มีมาตรการที่เพียงพอในการป้องกันและแก้ไขปัญหาหลายประการ ดังนั้นการดำเนินการของกรมราชทัณฑ์ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของโรค ยังมีปัญหาอุปสรรค ไม่ว่าจะเป็นการตรวจโรคผู้ต้องขังเข้าใหม่ การแยกกักตัวเพื่อเฝ้าสังเกตอาการ และการตรวจหาเชื้อในระหว่างแยกกักโรค การรักษาพยาบาลผู้ต้องขังที่พบการติดเชื้อทั้งโดยโรงพยาบาลภายในเรือนจำและการส่งตัวผู้ต้องขังไปรักษาภายนอกเรือนจำ การจัดให้ผู้ต้องขังได้รับการเยี่ยมโดยผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ บุคลากรทางการแพทย์ อุปกรณ์ทางการแพทย์ พื้นที่ในการคัดแยกงบประมาณในกรณีต้องใช้ฉุกเฉิน และอำนาจในการตัดสินใจในกรณีฉุกเฉิน เป็นต้น หากมีมาตรการทางกฎหมายและมาตรการในทางปฏิบัติของจะมีมาตรการในการรับมือในกรณีโรคระบาดหากเกิดขึ้นในเรือนจำเป็นการเฉพาะ จึงส่งผลให้ประเทศไทยไม่สามารถรับมือกับเหตุโรคระบาดได้ไม่ดี ถ้าซ้ำของภาครัฐทำให้ผู้ต้องขังไม่ได้รับการคุ้มครองอย่างที่ควรจะเป็น

ดังนั้น จากการศึกษาปัญหากฎหมายเกี่ยวกับสิทธิของผู้ต้องขังหญิง ผู้ต้องขังหญิงที่มีบุตร ผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศ ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 ตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้ศึกษาขอเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหา ดังต่อไปนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังหญิงมีครรภ์และผู้ต้องขังหญิงที่มีบุตร

เห็นควร (ยกเลิก) มาตรา 58

เพิ่มเติม พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 มาตรา 58/1 เป็น

“จัดเตรียมให้ผู้ต้องขังหญิงที่ตั้งครรภ์ได้คลอดบุตรในโรงพยาบาลนอกเรือนจำ ณ ห้องที่ที่เรือนจำนั้นตั้งอยู่หากเด็กคลอดให้บันทึกที่ระบุท้องที่โรงพยาบาลนอกเรือนจำ ณ ห้องที่นั้นตั้งอยู่”

ควรแก้ไขเพิ่มเติม ระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการดูแลผู้ต้องขังหญิงที่ตั้งครรภ์หรือให้นมบุตร พ.ศ.2561 ข้อ 6 ระบุว่า “เมื่อเรือนจำได้รับตัวผู้ต้องขังหญิงที่ตั้งครรภ์หรือผู้ต้องขังหญิงที่ให้นมบุตร ให้ดำเนินการดังนี้

(1) ต้องจัดให้มีที่นอนและสถานที่อาบน้ำแยกเฉพาะจากผู้ต้องขังอื่น โดยให้มีความสะอาดถูกสุขลักษณะ ปลอดภัย อากาศถ่ายเทสะดวก ตามความเหมาะสม โดยให้คำนึงถึงสุขภาพของผู้ต้องขังและบุตรเป็นสำคัญ”

ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติในการปฏิบัติต่อนักโทษ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงที่ตั้งครรภ์ รวมถึงเด็กติดครรภ์มารดา และมาตรการที่มีใช้การควบคุมขังสำหรับผู้กระทำผิดหญิง หรือข้อกำหนดกรุงเทพให้เหมาะสมโดยเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์จะปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดโดยถือประโยชน์ของตัวเด็กและมารดาเป็นสำคัญ โดยนำแบบอย่างกฎหมายญี่ปุ่นและกฎหมายของประเทศอังกฤษมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงกฎหมายในการปฏิบัติว่าด้วยการดูแลผู้ต้องขังหญิงที่ตั้งครรภ์หรือให้นมบุตร

2. ปัญหาเกี่ยวกับมาตรการคุมขังกลุ่มบุคคลหลากหลายทางเพศ

ควรเพิ่มเติมมาตรการ

โดยให้รัฐกำหนดมาตรการโดยการออกกฎกระทรวง เรื่อง ให้มี การตรวจสอบบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ โดยนำมาตรฐานสำหรับคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังของประเทศอังกฤษมาเป็นแนวปฏิบัติ ดังนี้

ประการที่หนึ่ง ก่อนที่จะเข้าเรือนจำของผู้ต้องขังให้เจ้าหน้าที่คุมขังตรวจ อัณฑะทางเพศ และระบุอัณฑะทางเพศของผู้ต้องขังไม่ว่าจะได้รับการผ่าตัดยืนยันเพศหรือไม่ก็ตาม

ประการที่สอง หลังจากนั้นหนึ่งเดือนให้เรือนจำนั้น ๆ ดำเนินการประเมินความเสี่ยงของผู้ต้องขังตามที่ได้ระบุไว้แล้วว่า อยู่ในเกณฑ์ความเสี่ยงที่จะถูกทำร้าย หรือล่วงละเมิดทางเพศ หรือความเสี่ยงอื่น ๆ หรือไม่

ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้ต้องขังในกลุ่มหลากหลายทางเพศได้รับการคุ้มครองสิทธิในความเท่าเทียมตามรัฐธรรมนูญตามมาตรา 27 เพื่อจะได้ออกมาสู่สังคมที่ดีตามวัตถุประสงค์แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 ต่อไป

3. ปัญหาเกี่ยวกับการได้รับรักษาพยาบาลในเรือนจำ กรณีโรคระบาด

ควรตราบทบัญญัติ

เรื่อง โรคระบาดในกรณี หากเกิดเหตุร้ายแรง หรือฉุกเฉินขึ้น โดยมีรายละเอียดที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. ให้เรือนจำทั่วประเทศจัดหาสถานที่สำรอง เพื่อเตรียมความพร้อมไว้ล่วงหน้า เพื่อแยกนักโทษที่มีความเสี่ยงที่จะเป็นโรคนั้น ๆ เพื่อทำการรักษาได้ทันทั่วทั้งที่ หากเกิดเหตุในกรณีดังกล่าวนี้

2. ให้กรมราชทัณฑ์เตรียมความพร้อมในเรื่องอุปกรณ์ทางการแพทย์สำรองไว้ล่วงหน้า โดยคำนวณจากสัดส่วนจำนวนของนักโทษในเรือนจำแต่ละแห่งตามสมควร ทั้งนี้ หากเกิดเหตุการณ์ดังกล่าวขึ้นจริง ให้หัวหน้าเรือนจำนั้น ๆ มีอำนาจในการร้องขอต่อกรมสาธารณสุขในท้องถิ่นที่เรือนจำนั้นตั้งอยู่ในการร้องขอความช่วยเหลือ ในเรื่องบุคลากรทางการแพทย์ได้

3. จัดให้เรือนจำทั่วประเทศมีมาตรการในการตรวจสอบของผู้ต้องขังทุก ๆ 6 เดือน ทั้งชายและหญิง เว้นแต่ ในกรณีที่อยู่ในช่วงมีโรคระบาดให้ให้มีการตรวจสอบผู้ต้องขังทุก ๆ 2 เดือน

4. ให้กรมราชทัณฑ์ดำเนินการจัดสรรงบประมาณให้เรือนจำทั่วประเทศได้มีทุนสำรองไว้ในกรณี หากเกิดเหตุมีโรคระบาดร้ายแรง หรือฉุกเฉิน

ทั้งนี้ เพื่อรองรับสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในกรณีที่มีโรคระบาดอย่างร้ายแรง และฉุกเฉินในเรือนจำ เพื่อจะได้รับมือกับสถานการณ์ดังกล่าวได้อย่างทันที่ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐจะต้องออกกฎหมายมาบังคับใช้ไว้เป็นการเฉพาะเรื่อง เพื่อจะได้รับรองคุ้มครองผู้ต้องขังให้เกิดประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 สืบไป

เอกสารอ้างอิง

กรมราชทัณฑ์. **ประวัติการราชทัณฑ์ 200 ปี**. กรุงเทพฯ: ราชทัณฑ์, 2525.

จุฑาวุฒิ พงษ์ธรรม. “การพัฒนาทางกฎหมายเพื่อการรับรองและคุ้มครองสิทธิในการสมรสของกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศในศตวรรษที่ 20.” **วารสารวิชาการ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี (Ubon Ratchathani Rajabhat Law Journal)** 4, 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2559): 2-3.

दनัยกนต์ จงเพื่องปริญา และคณะ. “การขับเคลื่อนข้อกำหนดกรุงเทพด้านแม่และเด็กติดผู้ต้องขังในประเทศไทย.” **วารสารสังคมสงเคราะห์ศาสตร์** 28, 1 (มกราคม-มิถุนายน 2563): 70.

ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ. **คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคทั่วไป**. พิมพ์ครั้งที่ 23. กรุงเทพฯ: บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, 2564.

ชรรสณัย อ่อนทอง. “การคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขัง : ศึกษากรณีกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ.” **วารสารบัณฑิตศึกษานิติศาสตร์** 12, 3 (กรกฎาคม - กันยายน 2562): 474-477.

ธานี วรภัทร์ และจิรวุฒิ ลิปิพันธ์. **สิทธิของผู้ต้องขังระหว่างพิจารณา**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2548.

บุษกร สุริยสาร. **อัตลักษณ์ และวิถีทางเพศในประเทศไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: องค์การแรงงานระหว่างประเทศ, 2557.

ปณิธาน ตั้งตระกูล. “มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังในด้านสุขอนามัย.” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต. คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2556). หน้า 18-20.

ลภัสกร จันทเพา. “ผู้ต้องขังข้ามเพศในเรือนจำ Transgender in Prison.” วารสารกระบวนการยุติธรรม 11, 2 (พฤษภาคม – สิงหาคม 2561): 37-38.

Stanley E. Grupp. **Theories of Punishment**. Bloomington: Indiana University Press. 1971). pp. 9-10.